

LLIBRES REBUTS

AJATES, Abel / MOTT, Brian (2023): *El habla de Azanuy (Litera Alta). Gramática y textos orales*. Zaragoza: Transiberiano, 271 p.

En aquesta cruïlla meridional extrema de la frontera lingüística catalanoaragonesa, els autors ofereixen un retrat d'aquest parlar híbrid altolliterà. El pròleg de Javier Giralt Latorre (p. 7-11) deixa pas a l'obra pròpiament dita, rica en il·lustracions, gràfics i fotografies d'informants i espais del lloc estudiat. Transcrivim els epígrafs principals: 1. *Presentación* (p. 17-18); 2. *La situación geográfica y lingüística de Azanuy* (p. 19-27); 3. *La ortografía utilizada para representar el azanuyense* (p. 29-33); 4. *El sistema fonológico del azanuyense* (p. 34-35); 5. *La morfología del azanuyense* (p. 55-174); 6. *Textos orales (conversaciones en el habla de Azanuy)* [p. 175-254], amb la reproducció de la mostra de dotze textos i les pertinents notes explicatives. Resulta de gran interès i originalitat l'apèndix final intítulat «Frecuencias de los formantes de las vocales medias y abiertas en la pronunciación de una señora mayor» (p. 255-262). Una Bibliografia final (p. 263-268) completa l'obra. [Nota del C. de R.]

El Cant dels Nibelungs (2023): Introducció de Victor Millet. Traducció feta per Joan Dalmasas a partir de l'alt alemany mitjà. Barcelona: Adesiara, 881 p.

Tot i que el *Cant dels Nibelungs* no forma part de la literatura romànica, no ens volem estar de donar notícia de la primera traducció integral d'aquesta obra al català. Joan Dalmasas ha traduït a la nostra llengua, amb fidelitat i elegància, els gairebé 2.400 quartets d'aquesta obra, escrita cap a l'any 1200 en alt alemany mitjà, en l'entorn del bisbe de Passau, Wolfger von Erla. *El Cant dels Nibelungs (Das Nibelungenlied)*, títol amb el qual es coneix habitualment, tot i que la majoria de manuscrits porten el títol de *Der Nibelunge nôt* (mots del darrer hemistiqui del darrer vers, que equivaldrien a *La tragèdia dels Nibelungs*), és una de les grans obres de la literatura medieval; una impressionant cançó de gesta destinada a ser recitada davant d'un públic cortesà. Curiosament, tot i que tots els gèneres de la literatura medieval romànica foren coneguts i influïren en la literatura germànica, el fenomen invers no es produí; aquesta obra ni altres obres de la literatura germànica medieval no tingueren cap difusió en zona romànica a l'edat mitjana. El públic modern coneix la història dels Nibelungs a través de l'òpera wagneriana; però Wagner es basà més aviat en versions nòrdiques del tema. És, per tant, el primer cop que aquesta obra arriba al públic en català.

El llibre s'inicia, després de la taula, amb una breu presentació a càrrec de Victor Millet (p. 13-22) i una encara més breu «nota del traductor» (p. 23-26) en què s'expliquen els criteris seguits en la traducció; les pàgines següents, fins a la 867, ens presenten l'edició del text original i la traducció acarades en les pàgines parells i senars. Ens hem de felicitar d'aquesta iniciativa, que permetrà al lector que tingui coneixements d'alemany, però que de cap manera es podria enfrontar a un text de l'alt alemany mitjà, seguir el text i llegir-ne fragments amb aquesta ajuda. La traducció, d'una alta qualitat literària sense deixar de ser fidel, es pot llegir, evidentment, també de manera independent. El volum es clou amb unes

pàgines de notes, que identifiquen personatges o llocs, expliquen alguns termes de l'alt alemany mig o aclareixen passatges del text (p. 869-881).

Dels quartets inicials, amb l'anunci del destí tràgic dels herois [«Va créixer entre els burgundis una noble donzella, de bellesa impossible en cap altre país. Es deia Kriemhild, era preciosa i, per culpa seva, molts herois acabaren morint», quartet 2], als darrers que lamenten la mortaldat i la devastació anunciades, el text es llegeix amb facilitat malgrat la seva extensió. Com és habitual a Adesiara, l'edició és molt acurada; cal agrair també als editors que hagin apostat per aquesta publicació que permet tenir accés en català a aquesta magna obra de la literatura europea. [Nota del C. de R.]

EL TEMPIR (coord.) (2021): *Teixim llaços des del sud del sud*. València: Acadèmia Valenciana de la Llengua / el Tempir, 51 p.

Es tracta d'un llibret que recull els materials de l'exposició homònima (*Teixim llaços des del sud del sud*), el títol de la qual es mira de justificar de bon començament: «Hem triat un títol que considerem suggeridor per a una exposició que pretén conscienciar envers el valencià i disminuir els prejudis lingüístics des de la identitat singular d'una comarca com la del Baix Segura» (p. 3). L'exposició fou organitzada per l'Acadèmia Valenciana de la Llengua i l'associació el Tempir, i coordinada pels professors de la Universitat d'Alacant Vicent Beltran Calvo i Carles Segura Llopes. És de lloar el to didàctic, sense faltar al rigor, del teixit que guia el text i les il·lustracions del fulletó, tal com mostren els diversos epígrafs i subepígrafs de referència: «Construir un *nosaltres* al sud»; «Eres más de Orihuela que el *Rabaloche*. Els teus noms de lloc també parlen valencià»; «Miguel Hernández Gilabert i Josefina Manresa Marhuenda. Els cognoms d'un poble ensenyen història»; «Venim del nord! La repoblació medieval és, sobretot, d'origen català i també aragonès»; «Venim de ponent! Els repoblaments posteriors provenen de comarques castellanoparlants»; «Oriola: capital històrica del sud valencià. Una ciutat clau per al futur de la societat valenciana»; «Mi máere come *alcasiles*. Y a ti, Roquico, te gustan los higos. El castellà del Baix Segura»; «Mi hijo Roque, que a los seis años dijo *abercoque*. Els valencianismes del Baix Segura»; «Soc de Barba-roja. Sic de Guardamar. Els pobles de la comarca que parlen valencià»; «¿*Embosao*? Atascado es más fino»; «Mengem, juguem i resem en valencià. L'arquitectura, els oficis i l'entorn també ens agermanen»; «Ser de la *Vega Baja* és la teua forma de ser valencià i valenciana. Tenim dos llengües: el valencià unix i suma». [Nota del C. de R.]

Josep Piera. Òmnium, 55è Premi d'Honor de les Lletres Catalanes. Barcelona, Palau de la Música Catalana (12 de juny de 2023).

Arran de la concessió del 55è Premi d'Honor de les Lletres Catalanes a Josep Piera (veg. *ER*, vol. 46, p. xxx), Òmnium va publicar un llibret sobre el poeta valencià Josep Piera (Beniopa [La Safor], 1947), membre de l'Institut d'Estudis Catalans, poeta, narrador, articulista, traductor, amb més de cinquanta títols. La publicació, concebuda com una «reparació del greuge històric de les lletres catalanes amb els autors valencians i, particularment, amb l'anomenada generació dels 70» (Xavier Antich), conté informació diversa sobre l'autor (biografia, mostres de poesia, assaig, antologies, gravacions musicals, el text de l'espectacle *Baraca. Un viatge a Piera*, etc.), i es clou amb una bella glossa de Manuel Forcano. [Nota del C. de R.]

MANENT, Jordi (coord.) (2020): *Vigència de Josep Carner*. Barcelona: Edicions de la Revista de Catalunya, 317 p.

Aquest volum és el núm. 7 de la col·lecció «Monogràfics de la Revista de Catalunya» i l'integra un seguit de textos sobre Josep Carner, dividits en dues seccions. La primera, «Presentació: vida, obra i vigència del Príncep dels Poetes», té un caràcter divulgatiu i aplega aportacions més aviat breus i de síntesi sobre les diferents facetes literàries de l'escriptor (poeta, prosista, dramaturg i periodista, a més de traductor) i sobre aspectes diversos de la seva biografia, tant del període d'abans de la guerra com de l'exili. La segona secció, «Aprofundiment en la vida i obra de Josep Carner», presenta textos més llargs en què es vol aprofundir en uns quants àmbits —alguns de poc o gens coneguts— de la trajectòria vital i literària de l'escriptor: des de la relació amb altres autors, com ara Carles Riba o els mallorquins; passant per la riquesa lèxica de la seva obra i la seva aproximació a la poesia xinesa; l'actitud que prengué davant la Primera Guerra Mundial i la direcció (amb la seva muller) d'una revista publicada a Mèxic: *Orbe*; l'explicació de les raons per què no obtingué ni el Premi d'Honor de les Lletres Catalanes ni el Premi Nobel; fins a arribar a mostres d'anticarnerisme, algunes de ben recents. Cal afegir-hi, encara, la notícia de versions inèdites d'uns quants poemes d'*El tomb de l'any*, comentaris sobre l'edició de les seves obres completes i el seu epistolari, i també sobre el seu arxiu; i, finalment, un treball inèdit de Max Cahner sobre els inicis dels estudis carnerians. Completa el volum, a banda de la presentació del coordinador, una petita «Galeria d'imatges» amb unes quantes fotografies amb els respectius peus informatius. [Nota del C. de R.]

MENÉNDEZ FERNÁNDEZ, Claudia Elena (2023): *Averamientu al asturianu de la Güeria Carrocera (Samartín del Rei Aurelio, Asturias)*. Uviéu: Academia de la Llingua Asturiana, 182 p.

A partir d'una mostra de textos orals recollits per l'autora, aquest *averamientu* ('aquesta aproximació') a la varietat asturiana de la Güeria Carrocera, escrit en llengua asturiana, ofereix el resultat d'una investigació de la jove romanista Claudia Elena Menéndez Fernández, que va obtenir el premi de l'Academia de la Llingua Asturiana al *Certame d'Investigación* convocat per aquesta institució l'abril de 2022. Després d'una introducció que contextualitza l'obra (p. 11-20) i l'establiment dels criteris de transcripció de les fonts orals (p. 21-24), la collita de les fonts orals (p. 25-78) deixa pas a la part interpretativa del llibre: un estudi dialectal d'aquests materials (p. 179-174), segons una classificació en tres apartats nuclears (fonètica i fonologia, morfosintaxi, lèxic), seguit d'un darrer sobre onomàstica (toponímia i antroponímia). Les conclusions pertinents (p. 175-176) i la Bibliografia de referència (p. 177-182) arrodoneixen aquesta valuosa aportació a la dialectologia asturiana del segle XXI. [Nota del C. de R.]

MESTRES, Albert (coord.) (2020): *Teatre nu 1990-2020*. Barcelona: REMA12, 2022, 676 p.

Aquest volum aplega vint obres del dramaturg Albert Mestres, un dels escriptors catalans més prolífics i de més facetes. Datades entre 1990 i 2020, es reparteixen entre dues seccions: «Farses i Tragèdies» i «Teatre breu». La primera secció la integren catorze obres: *Contes estigis o el cabaret dels morts*, *La bufa*, *Dramàtic*, *1714*, *Homenatge a Sarajevo*, *La partida o còctel de gambes*, *Farsa*, *Temps real*, *Odola (Antígona exprés)*, *Dos de dos*, *Aquilles o l'estupor*, *Una història de Catalunya*, *Njudra*, *Amor pur*, *Confinament*; la segona, sis de curtes: *Peça cua per a l'Informe per a una acadèmia de Franz Kafka*, *Cargol treu banya*, *B/N*, *Un altre Wittgenstein*, *si us plau o l'holocaust*, *Autòpsia d'una sabata* i *Mínimes*. Els textos estan precedits per un extens i aprofundit estudi de Francesc Foguet, el qual inicialment destaca que l'adscripció de les peces de la primera secció a «dos gèneres perfectament fixats no deixa de ser irònica, perquè els textos tendeixen a transgredir-los, a subvertir-los»; i de les obres de la

segona secció remarca que són «propostes més experimentals que, molt marcades per la recreació sincrètica dels clàssics, apunten cap a provatures minimalistes que superin la influència de Samuel Beckett i Joan Brossa». Completen el volum una «Cronologia» i una «Bibliografia». [Nota del C. de R.]

MOROS, Lope de (2022): *Razón feyta d'amor (Poema aragonés de la primera mitad del siglo XIII)*. Estudio introductorio, edición y notas Chesús Bernal y Francho Nagore. Zaragoza: Aladrada, 279 p.

Nova edició d'aquest poema, a càrrec del lingüista Francho Nagore, iniciada en col·laboració amb Chesús Bernal, que va quedar interrompuda pel decés d'aquest (2019). Es basa en el manuscrit de la Biblioteca Nacional de París, descobert per J. B. Hauréau, i publicat per primera vegada per A. Morel-Fatio (1887). La primera part del llibre conté una introducció on els autors s'ocupen del títol, el manuscrit, l'autor i el contingut. En la segona, fan una anàlisi lingüística detallada sobre aspectes gràfics, fonètics, morfològics i lexicals, destacant-ne els elements aragonesos (*clamados, eua* 'havia'), castellans (*mucho*) i gallegoportuguesos (*ben, luva* 'quant') per concloure que es tracta d'un text redactat en «aragonés de las Serranías Ibéricas», és a dir, un aragonès castellanitzat, propi de l'autor, de la localitat de Moros, prop de Calatayud, un parlar de transició entre aragonès i castellà. [Nota del C. de R.]

OLIVER MUT, Francisca (2023): *Indumentària del segle XVIII. Els calçons de Can Cosmet de Campos*. [Palma]: La Foradada, J. J. de Olañeta, 157 p.

Estudi merítos de la col·lecció de calçons custodiada a Can Cosmet de Campos (Mallorca), que descriu peces dels segles XVIII-XIX, amb noms antics (*bragues, cuixots, calçons justs, amples, ruats, a la grega, d'assotar*) o encara usats fins fa poc (*calçons de ciutadà, de pagès, amb bufes, a l'ampla, baldragues*, mot mantingut en la locució *esser un baldragues baixes*). En el text apareixen termes interessants per a la història del lèxic, com *orlanda, aixelleró, gonelleta, barretina de batle, mantell, falda copinyada*, etc. Un tresor etnogràfic que devem al zel d'Isabel Gomila, "senyora de Can Cormet", i a la pacient recerca de l'autora del llibre. Treball meticulós, amb rica documentació i valuoses il·lustracions. [Nota del C. de R.]